

DOCUMENTARY TYPOLOGY IN THE PRESS FROM THE PERIOD OF THE GREAT UNION –THE BROCHURE

Mihaela Racovițeanu
PhD. Student, University of Bucharest

*Abstract:*The study *Documentary typology in the press from the period of the Great Union – The Brochure* has an interdisciplinary character by a librarianship perspective approach for the brochure, as a bibliographic unit, in the press from the period of the Great Union. The objective is to identify, in the pages of the „*Neamul Românesc*” newspaper forms of promotion for the brochure and to analyze how this promotion is done, in the historical, social-political and cultural context of 1918, a crucial year in the history of the Romanian people. The documentary study was carried out to identify, analyze and explain how the concept of brochure appears in the pages of the daily newspaper, in the year of the Great Union. The promotion and advertising in the press from the period of the Great Union period not only reflects the editorial product itself – the brochure, as a bibliographic unit, but also builds the cultural value of the product in the readers mind, thus contributing to the phenomenon of literacy and culture popularization of post-war period.

Keywords: brochure, librarianship, press, *Neamul Românesc* newspaper, Great Union

1. Broșura – abordare biblioteconomică

Prezenta lucrare are un caracter interdisciplinar prin abordarea din perspectivă biblioteconomică a broșurii, ca unitate bibliografică, în presa din perioada Marii Uniri.

Perioada de după Primul Război Mondial și contextul unificării României este începutul modernității europene la care România dorea să subscrie. Un obstacol era analfabetismul ridicat în rândul populației dar pentru corectarea situației s-a trecut la alfabetizare aplicându-se apoi politici de culturalizare a maselor. Popularizarea culturii s-a făcut și prin intermediul produselor editoriale, un rol covârșitor având cartea însă este important de aflat dacă și broșura a avut un rol în procesul de popularizare a culturii, dacă exista o promovare a ei în presă și cum se făcea promovarea.

De-a lungul timpului, specialiștii din România au oferit broșurii, ca tip de document, definiții mai mult mai puțin complexe, dar asemănătoare.

În cursul său de bibliologie, din anul 1976, Corneliu Dima-Drăgan definește **broșura** ca fiind o „**carte cu un număr mic de pagini, nelegate și editate într-un tiraj de masă [...] care totalizează până la 48 pagini inclusiv**”¹. Dima-Drăgan distinge trei categorii de broșuri, după conținut și valoare informativă: *broșuri cu valoare permanentă* (documente de partid și statale, lucrări științifice etc.); *broșuri cu valoare temporară* (publicații ocazionale sau cu funcționalitate limitată în timp și conținut de tipul lucrărilor agricole, tehnice, de propagandă și popularizare, sanitare, cataloage editoriale de librărie și anticariat etc.); *extrase* (fragmente din periodice și publicații seriale cuprinzând studii și articole științifice).

Mircea Regneală, profesor emerit al Universității din București, în *Tratatul de biblioteconomie* din anul 2014, oferă o definiție adaptată societății informaționale a secolului

¹ DIMA-DRĂGAN, Corneliu. *Bibliologie generală. Fascicula I. Organizarea și prelucrarea colecțiilor*. București: Ed. [s.n.], 1976, p. 25.

al XXI-lea și terminologiei specifice, definind **broșura** ca „**publicație neserială care conține minimum 5 pagini și maximum 48 de pagini, inclusiv coperta, și constituie o unitate bibliografică.**”² În acord cu același tratat, M. Regneală identifică doar două categorii de broșuri, *broșuri cu valoare permanentă* și *broșuri cu valoare temporară*, din cele enumerate de înaintașul său, cea de-a treia, *extrase*, fiind inclusă în categoria broșurilor cu valoare permanentă. Astfel, în opinia profesorului Regneală, există *broșuri cu valoare permanentă* (texte de lege, extrase cu articole științifice, culegeri de texte literare, îndeosebi poezii, eseuri științifice, îndreptare profesionale etc.) și *broșuri cu valoare temporară* (cataloage editoriale, lucrări de propagandă sanitară, de educație rutieră sau civică etc.)

Prin urmare se poate afirma că **broșura este un document sintetic, nelegat, des întâlnit în peisajul editorial al vremii, pentru avantajele pe care le conferă: nu necesită multă hârtie pentru tipărire, având între 5-48 pagini, inclusiv, dimensiunile sunt reduse, coperta în general este din aceeași hârtie ca și conținutul și constituie o unitate bibliografică.**

Tematica broșurii poate fi vastă, acoperind aproape toate domeniile cunoașterii umane: de la generalități, literatură, istorie, folclor, religie, economie, industrie, științe, până la arte, divertisment, sport etc. Limbajul folosit este în general simplu, nesofisticat, putând conține informații prețioase într-un număr restrâns de pagini iar prețul acestui tip de document este mic pentru a fi la îndemâna tuturor.

2. Popularizarea culturii prin broșuri

Preocuparea editorilor de a transmite informații simple, concise, despre personalități sau evenimente din varii domenii către masele largi ale populației determină tipărirea de **broșuri tematice cu valoare permanentă**, cum sunt cele din domeniul istoriei sau culturii și **broșuri tematice cu valoare temporară** precum cele de propagandă. Scopul principal al acestora este în general informativ, de culturalizare a maselor și uneori cu valențe moralizatoare pentru popor.

3. Broșuri tematice cu valoare permanentă

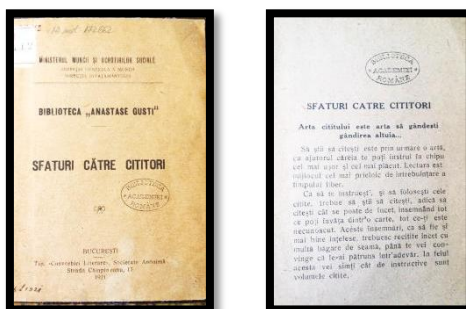
3.1. Sfaturi pentru cititori

În vederea creării unor deprinderi pentru lectură în rândul populației, în broșura tematică cu valoare permanentă, având doar opt pagini, intitulată *Sfaturi pentru cititori*, editată de *Ministerul Muncii și Ocrotirilor Sociale* în anul 1921, sunt cuprinse câteva sfaturi utile pentru cei care doresc să citească din plăcere sau să studieze în profunzime și să capete noi cunoștințe în anumite domenii. Broșura poate fi considerată un îndreptar, un document pe înțelesul tuturor întrucât oferă indicații simple dar prețioase despre modul de a citi și a reține informațiile. În partea de început, *Arta cititului este arta să gândești gândirea altuia*, broșura arată că lectura depinde de cel care dorește să o practice. Abordează și lectura de *loisir* cu avantajele ei, descriind-o ca pe cea „cu ajutorul căreia te poți instrui în chipul cel mai ușor și cel mai plăcut. Cititul este mijlocul cel mai prielnic de întrebuințare a timpului liber.”³ Pentru aprofundarea cunoștințelor și utilizarea eficientă a lor în procesul de *gândire* trebuie întâi să se facă fixarea în intelect prin intermediul *cititului*. Procesul de însușire se face folosind o altă funcție cognitivă importantă, *scrisul*: „însemnând tot ce poți învăța dintr-o carte, tot ce-ți este

² REGNEALĂ, Mircea (coord). *Tratat de biblioteconomie*, vol. 2, partea 1. București: Ed. ABR, 2014, p. 154.

³ MINISTERUL MUNCII ȘI OCROTIRILOR SOCIALE. DIRECȚIA GENERALĂ A MUNCII. INSPECȚIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI. *Sfaturi către cititori (Biblioteca „Anastase Gusti”)*. București: Tipografia Convorbiri literare, Societate Anonimă, Strada Câmpineanu 17, 1921, p. 1.

necunoscut. [Apoi] aceste însemnări trebuie recitite încet, cu multă băgare de seamă, până te vei convinge că le-ai pătruns într-adevăr.”⁴ Prin urmare, folosirea funcțiilor cognitive *citire*, *scriere*, *gândire* sunt descrise într-un mod simplu pentru înțelegerea oricărui cititor.

1. Coperta și prima pagină a broșurii *Sfaturi pentru cititori*⁵

Broșura oferă și sfaturi ce privesc studierea cărților de tehnică unde este necesară *memoria* pentru formulele de calcul, *memoria vizuală* pentru reținerea în detaliu a planșelor, schițelor și desenelor: „[...] schițele vor fi cât mai complete. Nu pierde din vedere să memorizezi termenii tehnici, cu valoarea lor, fără să le dai alt înțeles.”⁶

3.2. Alte broșuri tematice cu valoare permanentă

Literatura, scrisă de autori mai mult sau mai puțin cunoscuți în epocă, se promovează prin broșuri cu valoare permanentă. Editura *Steinberg* din București sau Institutul de arte grafice *Providența «H. Steinberg»* editează broșura *Buchetiera de la Florența a bardului de la Mircești*, Vasile Alecsandri în colecția *Scriitori celebri*, an. 1, nr. 15 cu prețul de 25 bani. Editura *I. Brănișteanu* din București publică două broșuri *Cântece din Basarabia*, „adunate, întocmite și întovărășite de note explicative de V. Alecsandri, cu o prefață de Mathieu H. Rareșiu”⁷ (n.n. Barbu Lăzăreanu) și *Cântece, Doine și Hore din Ardeal* culese de același Alecsandri. Având dimensiuni mici (15,5 cm x 11,5 cm și 18 cm x 13,5 cm) prețurile broșurilor de 31 respectiv 32 pagini sunt 25 și 50 bani. Colecția publică în primul an cu numărul 10 broșura *Moș Nichifor Coțcariul* de I. Creangă. Categorișită drept „povestire glumeață”⁸ în *Bibliografia Românească Modernă* broșura include și *Punguța cu doi bani* a marelui scriitor, este editată în anul 1918 la București de editura *Steinberg*, are 32 de pagini, dimensiunile de 20,5 cm x 13,5 cm și costă 25 bani.

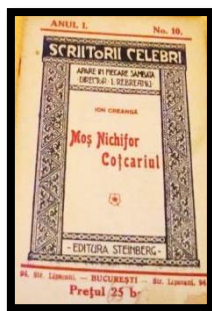
⁴ *Ibidem*.

⁵ Din colecțiile Bibliotecii Academiei Române.

⁶ MINISTERUL MUNCII ȘI OCROTIRILOR SOCIALE. DIRECȚIA GENERALĂ A MUNCII. INSPECȚIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI. Op. cit. p. 8.

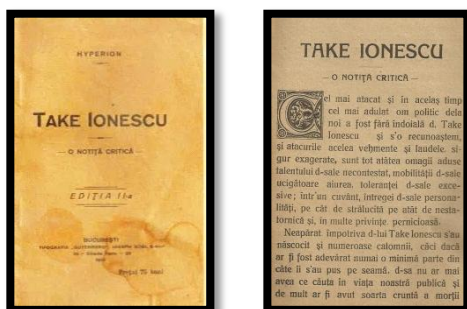
⁷ BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE (coord. Gabriel Ștrempele). *Bibliografia Românească Modernă (1831-1918). Volumul 1: (A-C)*. București: Editura Științifică și Enciclopedică; Societatea de Științe Filologice din R.S.R., 1984, p. 47.

⁸ BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE (coord. Gabriel Ștrempele). *Bibliografia Românească Modernă (1831-1918). Volumul 1: (A-C)*. București: Editura Științifică și Enciclopedică; Societatea de Științe Filologice din R.S.R., 1984, p. 866.

2. Broșura *Moș Nichifor Coțcariul* de Ion Creangă, 1918

Despre Take Ionescu, personalitate remarcabilă în epocă, „cel mai atacat și în același timp cel mai adulat om politic de la noi”⁹ se reeditează la Craiova, la editura *Cugetarea*, a treia ediție a unei broșuri de 38 de pagini intitulată *Take Ionescu. O notiță critică* semnată de Hyperion. Primele două ediții au fost publicate în anul 1915, prima la Institutul de Editură și Arte grafice *Flacăra*, având 38 pagini și prețul de 30 bani, iar a doua la editura Tipografiei *Gutenberg* Joseph Göbl S-sori, având 45 pagini și prețul de 75 bani. Prețurile fiind modice oferă accesibilitate cititorilor la informații utile și actuale.

3. Ediția a 2-a a broșurii *Take Ionescu. O notiță critică* de Hyperion

Hyperion, pseudonimul scriitorului și publicistului evreu Ștefan Antim pe numele real A. Wechsler, este preocupat și de o altă personalitate marcantă a politicii românești *Ion C. Brătianu*, căruia îi dedică un studiu publicat sub formă de broșură de 45 pagini, în anul 1918. Șt. Antim este și autorul lucrării de 67 pagini, intitulată *Chestia evreiască. Studiu social* publicată la București, în care pune problema emancipării evreilor.

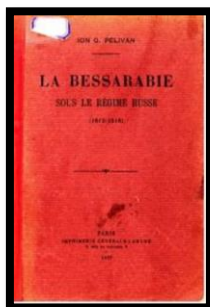
O altă *chestiune* dar nu a evreilor ci a farmaciilor este subiectul unei broșuri intituate *Material documentar pentru rezolvirea chestiunii farmaciilor în România*, întocmită în colaborare, de medicul Petre Cazacu, Inspector General Sanitar și I. Constantinescu-Frunză, licențiat în farmacie. Volumul, cu prefața semnată de prof. dr. V. Sion, Director general al Serviciului Sanitar, este editat la București, la Tipografia Modernă *Cultura*, în 1916, are dimensiunile 24,5 cm x 16,5 cm, conține 459 pagini și costă 8 lei. *Broșura* este de fapt o monografie științifică de 459 pagini.

Un exemplu de broșură tematică cu valoare permanentă este *La Bessarabie sous le regime russe (1812-1918)*¹⁰ de Ion G. Pelivan, care se găsește digitalizată în catalogul online

⁹ HYPERION. *Take Ionescu. O notiță critică*. Ediția a 2-a. București: Tipografia Gutenberg Joseph Göbl S-ri, 1915, p. 1.

¹⁰ BIBLIOTHÈQUE NATIONALE DE FRANCE, Département Philosophie, histoire, sciences de l'homme. Gallica. [online] [accesat 04 martie 2019] Disponibil pe internet: <https://gallica.bnf.fr/services/engine/search/sru?operation=searchRetrieve&version=1.2&query=%28gallica%20>

al Bibliotecii Naționale a Franței. Broșura publicată la Paris în 1919 conține date și informații din surse oficiale asupra organizării administrației, politicii, a claselor sociale¹¹ din provincia românească Basarabia aflată sub stăpânire rusă în perioada 1812-1918.

4. Broșura *La Bessarabie sous le régime russe (1812-1918)* de Ion Pelivan

Personalități recunoscute în țară și străinătate aduc prestigiu instituțiilor românești nu numai prin cercetările efectuate ci și prin rezultatele muncii lor în slujba statului. Directorul Muzeului de Istorie Naturală din București, academicianul Grigore Antipa editează broșura intitulată *Muzeul de Istorie Naturală din București* de o calitate grafică deosebită. Lucrarea conține 15 pagini și „16 planșe în autotipie”¹², un procedeu fotochimic asemănător zincografiei, fiind executată la *Institutul de Arte grafice «Carol Göbl S-sor I St. Rasidescu»*, atât în limba română cât și în limba germană. Dimensiunile broșurii sunt 26 cm x 21 cm și nu există informații asupra prețului. În domeniul științelor matematice, profesorul Teodor Crivetz publică între octombrie și decembrie 1918 trei ediții succesive ale studiului său *Demonstrația postulatului lui Euclide* la același *Institut de Arte grafice «Carol Göbl S-sor I St. Rasidescu»*, o broșură de 16 pagini cu dimensiunile 24 cm x 16 cm.

4. Broșuri tematice cu valoare temporară

4.1. *Faceți cooperative!*

Promisiunile suveranului făcute în război ostașilor, că vor primi pământ, și perspectiva reformei agrare trebuie să dea un imbold țăranilor de a înființa cooperative și federale, ca forme asociative de întreprinderi agricole. În perioada Marii Uniri în mediul rural circulă publicații cu caracter propagandistic sub formă de broșuri care au scopul de a convinge țăranimea de avantajele cooperării.

În broșura tematică cu valoare temporară intitulată *Faceți Cooperative*, Victor Moldovan, un partizan al ideii de asociere sub formă de cooperative și unul dintre promotorii înființării lor în județul Bistrița-Năsăud, îndeamnă populația rurală să înființeze atât bănci populare cât și cooperative. Conform recomandărilor din broșură, în țăranul român animat de spiritul unionist și de libertate ce se manifestă din plin după război trebuie cultivată dorința de asociere și dezvoltat spiritul antreprenorial: „Voim să-l deprindem la unire și bună conducere,

[all%20La%20Bessarabie%20sous%20le%20regime%20russe%20%281812-1918%29%22%29%20and%20dc.type%20all%20%22monographie%22&lang=fr&suggest=0](https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k56086801.texteImage)

¹¹ PELIVAN, Ion G. *La Bessarabie sous le régime russe (1812-1918)*. Paris: Imprimerie Générale Lahure, 1919, p. 34. (63 p.) [online] [accesat 04 martie 2019] Disponibil pe internet: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k56086801.texteImage>

¹² BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE (coord. Gabriel Ștrempel). *Bibliografia Românească Modernă (1831-1918). Volumul 1: (A-C)*. București: Editura Științifică și Enciclopedică; Societatea de Științe Filologice din R.S.R., 1984, p. 124.

voim să-i câștigăm mărfuri bune și ieftine, voim să-i dăm posibilitatea ca să-și valorizeze produsele sale, cu excluderea speculanților, prin cooperativele sale, direct la consumant. Prin ambele aceste instituții [bănci populare și cooperative] voim ca țaranul nostru acum dezrobot politiceste să fie dezrobot și economiceste, voim să-l facem în adevăr liber și stăpân în țara sa.”¹³ Autorul împreună cu *ceilalți* se adresează țaranului prin cuvinte care evocă sentimentul apartenenței la neam și o solidarizare cu masele populare, numindu-l *țaranul nostru*, îndemnându-l să fie *liber și stăpân*, în sensul de a-și decide soarta nu numai politic, stabilită deja prin schimbările produse prin actul unirii ci și din punct de vedere economic folosind verbul *a voi* la persoana întâi plural (*voim*) de cinci ori în două fraze, ceea ce denotă solidarizare și implicare și din partea celorlalți.

Pentru ca țaranul român să fie animat în continuare de spiritul unionist și de autodeterminare i se transmite, prin intermediul unei broșuri tematice cu valoare temporară cu caracter propagandistic, că ideea asocierii în cooperative și federale de cooperatie este una de succes, folosindu-se un limbaj mobilizator.

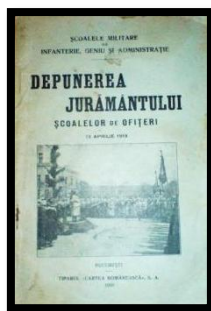
4.2. Alte broșuri tematice cu valoare temporară

Broșura de 24 pagini, intitulată *Importanța învățământului industrial*, editată la București de tipografia *Jockey-Club «Ion C. Văcărescu»* este o conferință susținută în ziua de 21 martie 1918 de Stavri C. Cunesco, inginer electrician, preparator al Institutului Electrotehnic Universitar din București, „cu ocazia inaugurării cursurilor industriale de la Școala comunală de electricieni și mecanici [...] [care] se vinde în folosul școlii industriale”¹⁴ cu prețul de 1,50 lei. *Folosul școlii* înseamnă achiziția unor dispozitive, mașini și echipamente necesare procesului de învățământ și practica industrială a elevilor. Cu preocupări în domeniul managementului industrial, care în epocă abia se conturează la nivel românesc, autorul broșurii lansează la aceeași editură un proiect temerar: *Proiect pentru Organizarea Industrială* prin care oferă soluții pentru *organizare și planificare* ca etape ale managementului. Stavri C. Cunesco se adresează oficialităților vremii prin: *Memoriu înaintat domnilor Miniștri ai Instrucțiunei, Industriei și Lucrări publice și domnului Primar al Capitalei*, o broșură de 24 pagini cu prețul de 1 leu.

Depunerea jurământului școalelor de ofițeri 13 aprilie 1919 editată la București la Tipografia *Cartea Românească S.A* în anul 1919 de Școalele militare de Infanterie, Geniu și Administrație cu ocazia jurământului de credință a ofițerilor față de patrie constituie o broșură tematică cu valoare temporară. Unitatea bibliografică este considerată ca făcând parte din această categorie datorită *acoperirii* temporale: un eveniment cu o importanță restrânsă din data de 13 aprilie 1919.

¹³ ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI. Prefață. Fond: Colecția Cooperative și Bănci Populare de Adrian Onofreiu. Bistrița, 2003 [online] [accesat 04 martie 2019] Disponibil pe internet: http://old.arhivenationale.ro/images/custom/image/serban/inventare%20sjan/bistritanasaud/Colecția%20Cooperative%20si%20Banci%20Populare_1920-1952.pdf

¹⁴ BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE (coord. Gabriel Ștrempel). *Bibliografia Românească Modernă (1831-1918). Volumul 1: (A-C)*. București: Editura Științifică și Enciclopedică; Societatea de Științe Filologice din R.S.R., 1984, p. 895.

5. Broșura *Depunerea jurământului școalelor de ofițeri 13 aprilie 1919*¹⁵

În perioada Marii Uniri se publică diverse broșuri tematice cu valoare permanentă. De importanță pentru realitatea imediată a acelor vremuri sunt și cele tematice cu valoare temporară care oferă contra unor prețuri mici informații valoroase pentru populație. Broșura contribuie la informarea maselor și formarea gustului pentru lectură fiind frecvent întâlnită în peisajul editorial. Consemnată în repertoriile bibliografice, broșura este considerată în general un document *popular* fiind o publicație care se răspândește rapid în rândul maselor datorită prețului mic și tirajelor mari. Apariția ei ajunge la cunoștința populației și datorită presei care în rubricile sale publică anunțuri de promovare.

5. Broșura și presa

Broșura se regăsește frecvent în cadrul rubricilor de promovare a culturii scrise din ziarele și revistele vremii sub forma anunțurilor bibliografice și a reclamelor care îi semnaleză apariția. Din multitudinea de titluri existente în perioada Marii Uniri s-a selectat o publicație considerată *a priori* reprezentativă, fiind relevantă în demersul cercetării colecția din 1918 a ziarului *Neamul Românesc*, ziar cu caracter generalist și frecvență zilnică, unul dintre cele mai cunoscute în rândul populației. Studiul colecției s-a făcut prin observație pentru a identifica în primul rând forme de manifestare a publicității pentru broșură. Apoi a fost urmată, în mod logic, de notarea, înregistrarea și măsurarea datelor și întocmirea fișelor de lectură. Prelucrarea datelor a inclus ordonarea cronologică a acestora iar analiza și interpretarea informațiilor au condus la obținerea unor rezultate relevante și formularea concluziilor.

Neamul românesc, ziar politic de orientare națională și atitudine democratică, fondat și condus de Nicolae Iorga apare fără întrerupere între 1906-1940. În perioada ocupării capitalei de către trupele germane, septembrie 1916 - decembrie 1918, redacția se mută de la București la Iași, unde apare zilnic.

Ziarul publică o serie de anunțuri pentru a aduce la cunoștința cititorilor apariția broșurilor semnate de Nicolae Iorga. În data de 25 aprilie 1918, în timpul refugiului, periodicul publică un anunț despre apariția broșurii *Romîni de peste Nistru. Lămuriri pentru a-i ajuta în lupta lor*, o bibliografie de semnalare cu caracter comercial, care precizează titlul acesteia, numele autorului, numărul de pagini – 48, și faptul că este „de vânzare la librării”¹⁶, fără a se specifica editorul, locul publicării, anul, prețul.

¹⁵ ȘCOALELE MILITARE DE INFANTERIE, GENIU ȘI ADMINISTRAȚIE. *Depunerea jurământului școalelor de ofițeri 13 aprilie 1919*. București: Tiparul Cartea Românească S.A, 1919, [s.p.].

¹⁶ *NEAMUL ROMÂNESC*, an 13, nr. 112, miercuri, 25 aprilie 1918, p. 2.

6. Broșura *Romîinii de peste Nistru (Lămuriri pentru a-i ajuta în lupta lor)* de Nicolae Iorga

Broșura dedicată viitorului rege, Principele Carol, alcătuită de asemenea de Nicolae Iorga, care are și calitatea de profesor al prințului moștenitor, este semnalată în cotidianul *Neamul Românesc* beneficiind de elemente grafice de evidențiere vizuală prin încadrarea într-un chenar gros. Anunțul, cu caracter prevestitor, sună astfel: „În cursul săptămânii viitoare va apărea *Prințul Carol*, o broșură de N. Iorga.” și prezintă caracteristici parțiale de bibliografie de semnalare. Broșura este semnalată sub diferite forme, mai mult sau mai puțin complete, în șase numere succesive¹⁷ ale aceluiași periodic din luna octombrie. În numărul 274¹⁸ anunțul apare cu același text, scris vertical, încadrat de linii accentuate iar după patru zile oferă informații în plus asupra conținutului, având parțial caracteristici de bibliografie analitică: „Peste câteva zile va apărea *Principele Carol*, culegere de articole din această foaie despre Principe precum și circulări cercetășești ale moștenitorului de tron.”¹⁹. Din anunț reiese că broșura este alcătuită din articole publicate de autor în ziar și alte materiale privind activitatea de cercetăș a prințului. Datorită scrierii cu majuscule a titlului broșurii, din analiza cuvintelor și tonului folosit în text reiese că i se acordă respect și importanță *personajului* broșurii. Anunțul următor îndeamnă la lectură și reflexie cu privire la viața tumultuoasă a prințului: „Cereți pretutindeni și citiți broșura «Prințul Carol». Mărturii pentru cine nu-l cunoaște și totuși îl judecă, culese de N. Iorga. Ediție obișnuită 2 lei. Ediție de lux 3 lei.” Dorința de a vinde broșura editată de propriul ziar, caracterul comercial și repetitiv al anunțurilor în numere succesive și oferirea a două variante de preț diferențiate de tipul ediției arată atenția acordată popularizării unei personalități a Casei Regale și interesul comercial al editorului.

Un personaj istoric popularizat prin intermediul broșurilor este Mihai Viteazul. Lectura anunțului pentru aceeași broșură din două numere diferite ale ziarului *Neamul românesc*, unul publicat la Iași celălalt la București, exprimă același lucru, cu diferența că îndemnul este în primul anunț prin *cereți* iar în cel de-al doilea prin cuvântul *citiți*. La Iași, cititorii sunt întâmpinați cu anunțul: „Cereți broșura: *Politica lui Mihai Viteazul*. Originile ei și însemnătatea ei actuală. Prețul 1 leu.”²⁰ și la București, peste aproape două luni: „Citiți broșura: *Politica lui Mihai Viteazul* de N. Iorga”²¹. Anunțul oferă un plus de informație prin specificația subtitlului și a prețului la Iași, prezentând caracteristici de bibliografie de semnalare cu caracter comercial și repetitiv.

Neamul Românesc promovează în paginile sale o broșură care privește viața politică astfel: „Cereți broșura «*Țeranii în parlament*». Prețul 50 bani. Depozit la librăria Pavel Suru,

¹⁷ Numerele 258, 274, 278, 280, 299 și 300 ale ziarului *Neamul Românesc*.

¹⁸ *NEAMUL ROMÂNESC*, an 13, nr. 274, joi, 4 octombrie 1918, p. 4.

¹⁹ *NEAMUL ROMÂNESC*, an 13, nr. 278, marți, 8 octombrie 1918, p. 4; nr. 280, miercuri 10 octombrie 1918, p. 4.

²⁰ *NEAMUL ROMÂNESC*, an 13, nr. 322, luni, 21 octombrie 1918, p. 3.

²¹ *NEAMUL ROMÂNESC*, an 13, nr. 346, sâmbătă, 15 decembrie 1918, p. 2.

Calea Victoriei No. 85.”²² Anunțul apare joia și se repetă în săptămâna următoare vinerea și sâmbăta. *Țăranii în parlament* este o broșură populară având un preț popular, subunitar și se găsește la librăria *Pavel Suru* din București. Anunțul este o bibliografie de semnalare cu caracter comercial și repetitiv.

În ziarul *Neamul Românesc* supus analizei apar integrate anunțuri pentru broșuri scrise de N. Iorga, broșuri cu tematică istorică sau militară, în anul 1918 resimțindu-se pe deplin efectele războiului care nu se terminase cât și premisele înfăptuirii Marii Uniri.

Anunțurile pentru broșuri întrunesc caracteristicile unei *bibliografii de semnalare* sau ale unei *bibliografii analitice* putând primi denumirea, prin extrapolare, de *anunțuri cu caracter bibliografic*. Anunțurile cu caracter bibliografic pentru broșuri tematice oferă informații incomplete, în care se precizează uneori doar titlul și numele autorului, alteori și numărul de pagini, prețul sau locul de unde se poate procura și niciodată editorul, locul și anul publicării. Uneori sunt însoțite de o scurtă descriere pentru a atrage atenția cititorului. Elementul comercial, reprezentat de menționarea aproape întotdeauna a prețului, de amănunte cum ar fi *de vânzare la librării*, îndemnurile *cumpărați* sau *cereți*, repetitivitatea, conferă anunțurilor bibliografice pentru broșuri un caracter publicitar, putându-se numi *reclame bibliografice*.

Prin urmare, publicitatea în presa din perioada Marii Uniri nu numai că reflectă produsul editorial în sine – broșura, dar construiește valoarea culturală a produsului în mintea cititorului, contribuind astfel la fenomenul de popularizare a culturii.

BIBLIOGRAPHY

Documente tipărite: cărți, broșuri

1. BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE (coord. Gabriel Ștrempel). *Bibliografia Românească Modernă (1831-1918), volumul 1: A-C*. București: Editura Științifică și Enciclopedică; Societatea de Științe Filologice din R.S.R., 1984, 910 p.
2. DIMA-DRĂGAN, Corneliu. *Bibliologie generală. Fascicula I. Organizarea și prelucrarea colecțiilor*. București: Ed. [s.n.], 1976, 220 p.
3. HYPERION. *Take Ionescu. O notiță critică*, ediția a 2-a. București: Tipografia Gutenberg Joseph Göbl S-ri, 1915, 45 p.
4. MINISTERUL MUNCII ȘI OCROTIRILOR SOCIALE. Direcția generală a muncii. Inspecția învățământului. *Sfaturi către cititori, Biblioteca «Anastase Gusti»*. București: Tipografia Convorbiri literare, 1921, 8 p.
5. REGNEALĂ, Mircea (coord). *Tratat de biblioteconomie, volumul 2, partea 1: Managementul colecțiilor și serviciilor de bibliotecă*. București: Ed. ABR, 2014, 621 p.
6. ȘCOALELE MILITARE DE INFANTERIE, GENIU ȘI ADMINISTRAȚIE. *Depunerea jurământului școalelor de ofițeri 13 aprilie 1919*. București: Tiparul Cartea Românească S.A, 1919, [s.p.].

Publicații periodice

1. *NEAMUL ROMÂNESC*, colecția 1918.

Referințe web

²² *NEAMUL ROMÂNESC*, an 13, nr. 344, joi, 13 decembrie 1918, p. 4; nr. 351, vineri, 21 decembrie 1918, p. 4; nr. 352, sâmbătă, 22 decembrie 1918, p. 4.

1. ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI. *Prefață. Fond: Colecția Cooperative și Bănci Populare de Adrian Onofreiu*. Bistrița, 2003 [online] [accesat 04 martie 2019] Disponibil pe internet: http://old.arhivelenationale.ro/images/custom/image/serban/inventare%20sjan/bistrita_nasaud/Colecția%20Cooperative%20și%20Bănci%20Populare_1920-1952.pdf
2. BIBLIOTHÈQUE NATIONALE DE FRANCE. Département philosophie, histoire, sciences de l'homme. *Gallica*. [online] [accesat 04 martie 2019] Disponibil pe internet: <https://gallica.bnf.fr/services/engine/search/sru?operation=searchRetrieve&version=1.2&query=%28gallica%20all%20%22La%20Bessarabie%20sous%20le%20regime%20russe%20%281812-1918%29%22%29%20and%20dc.type%20all%20%22monographie%22&lang=fr&suggest=0>
3. PELIVAN, Ion G. *La Bessarabie sous le regime russe (1812-1918)*. Paris: Imprimerie Générale Lahure, 1919, 63 p. [online] [accesat 04 martie 2019] Disponibil pe internet: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k56086801.texteImage>